

574**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA OPIEKI SPOŁECZNEJ**

z dnia 18 października 1938 r.

w sprawie zmiany i uzupełnienia umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej wraz z protokołem końcowym w Berlinie dnia 11 czerwca 1931 r.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 28 stycznia 1932 r. w sprawie ratyfikacji umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o ubezpieczeniu społecznym, podpisanej wraz z protokołem końcowym w Berlinie dnia 11 czerwca 1931 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 16, poz. 94) oraz artykułów 43 i 44 powyższej umowy (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 65, poz. 487) zarządzam co następuje:

§ 1. Umowę pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o ubezpieczeniu społecznym, podpisaną wraz z protokołem koń-

cowym w Berlinie dnia 11 czerwca 1931 r. (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr 65, poz. 487), zmienioną i uzupełnioną stosownie do zawartych na podstawie art. 43 powyższej umowy porozumień:

1) z dnia 3 października 1933 r., które stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 18 listopada 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 101, poz. 773),

2) z dnia 27 stycznia 1934 r., które stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 16 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 366),

3) z dnia 26 maja 1935 r., które stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 12 sierpnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 426) — oraz

4) z dnia 20 stycznia 1937 r., które stanowi załącznik do rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dnia 26 kwietnia 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 275) —

zmienia się i uzupełnia postanowieniami porozumienia zawartego na podstawie art. 43 powyższej umowy w dniu 9 sierpnia 1938 r., które stanowi załącznik do rozporządzenia niniejszego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, przy czym postanowienia porozumienia z dnia 9 sierpnia 1938 r., wymienionego w § 1, obowiązują od terminów, wymienionych w punkcie 10 tego porozumienia.

Minister Opieki Społecznej:

Marian Zyndram-Kościałkowski

Załącznik do rozp. Min. Opieki Społ.
z dnia 18 października 1938 r. (poz. 574).

Polski Minister Opieki Społecznej i niemiecki Minister Pracy Rzeszy zawarli w myśl artykułu 43 umowy pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką o ubezpieczeniu społecznym z 11 czerwca 1931 r. na podstawie konferencji, odbytej w Berlinie w czasie od 27 lipca do 9 sierpnia 1938 r., następujące

POROZUMIENIE

o uzupełnieniu i zmianie umowy polsko-niemieckiej o ubezpieczeniu społecznym z dnia 11 czerwca 1931 r.

1. Artykuł 6 a ust. 1 ostatnie zdanie zastępuje się następującymi postanowieniami:

„Z tej kwoty może być uwzględniona przez instytucje każdego Państwa łącznie tylko część, odpowiadająca stosunkowi okresów składkowych, przebytych w tym Państwie i wziętych za podstawę przy obliczeniu świadczeń, do sumy okresów składkowych, przebytych w obydwu Państwach. Przy tym okresy składkowe, przebyte równocześnie w kilku działach ubezpieczenia tego samego Państwa, mogą być uwzględnione tylko jeden raz. Zaopatrzenia jednego Państwa z tytułu inwalidztwa wojennego nie będą uwzględniane przy stosowaniu przepisów drugiego Państwa o spoczynaniu lub skracaniu rent”.

2. Do artykułów 19, 23 i 48:

(1) Porozumienie z dnia 3 października 1933 r. do art. 19 i 23 umowy otrzymuje brzmienie następujące:

„1. Składki ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub ubezpieczenia pracowników umysłowych, które zostały opłacone za czas przed dniem przełomowym, przewidzianym w §§ 13 i 20 decyzji Rady Ligi Narodów z dnia 17 lipca 1922 r., będą uwzględniane w myśl § 18 ust. 1 i § 25 powyższej decyzji przez instytucję ubezpieczeniową tego Państwa, na którego obszar ubezpieczony przeniósł swe miejsce zatrudnienia lub zamieszkania, jeżeli wypadek ubezpieczeniowy zaszedł przed 1 września 1933 r. Jeżeli przy wymiarze świadczeń ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub ubezpieczenia pracowników umysłowych zostały uwzględnione wszystkie składki polskie i niemieckie, to obliczenie to pozostaje w mocy, chociażby świadczenia zostały ustalone tylko tymczasowym orzeczeniem.

2. Jeżeli wypadek ubezpieczeniowy zaszedł po 31 sierpnia 1933 r., nie stosuje się postanowień § 18 ust. 1 i § 25 decyzji Rady Ligi Narodów z dnia 17 lipca 1922 r. przy wymiarze świadczeń ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub ubezpieczenia pracowników umysłowych. Prawomocność wcześniejszych decyzji nie stoi na przeszkodzie stosowaniu postanowień ustępu niniejszego. Artykuł 48 ust. 5 zdanie 2 stosuje się odpowiednio.”

(2) Artykuł 48 ust. 4 pozostaje nienaruszony.

3. Do artykułu 23.

Skreśla się w ustępie 1 zdanie 2.

4. Po artykule 26 wstawia się następujący artykuł 26 a:

„Artykuł 26 a.

Jeżeli mają być udzielane na podstawie artykułu 26 świadczenia niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia brackiego, obowiązują przy stosowaniu artykułu 26 następujące specjalne postanowienia:

a) Roczna kwota wzrostu wynosi w pensyjnym ubezpieczeniu brackim robotników za każdą składkę miesięczną

w klasie I	0,75	marek Rzeszy
„ „ II	1,00	„ „
„ „ III	1,25	„ „
„ „ IV	1,45	„ „
„ „ V	1,70	„ „
„ „ VI	1,90	„ „
„ „ VII	2,15	„ „
„ „ VIII	2,40	„ „
„ „ IX	2,65	„ „
„ „ X	2,90	„ „

b) Roczna kwota wzrostu wynosi w pensyjnym ubezpieczeniu brackim pracowników umysłowych za każdą składkę miesięczną

w klasie A	0,40	marek Rzeszy
" " B	0,70	" "
" " C	1,40	" "
" " D	2,05	" "
" " E	2,70	" "
" " F	3,40	" "
" " G	4,20	" "
" " H	5,40	" "
" " I	7,20	" "
" " K	9,40	" "

c) Minimum kwoty wzrostu w pensyjnym ubezpieczeniu brackim robotników (§ 45 ust. 5 ustawy brackiej Rzeszy) oblicza się w stosunku okresu składkowego, przebytego w niemieckim pensyjnym ubezpieczeniu brackim robotników, do sumy okresów składkowych, przebytych w polskim i niemieckim pensyjnym ubezpieczeniu brackim robotników. Poza tym pozostawia się nienaruszone prawo niemieckie, dotyczące wymiaru kwot wzrostu.

d) Postanowienia tego artykułu nie dotyczą świadczeń z tytułu wypadków ubezpieczeniowych ubezpieczenia pensyjnego, które zasły przed 1 października 1938 r. Nie dotyczą one również świadczeń dla pozostałych członków rodziny, jeżeli ubezpieczonemu przysługiwało już przed 1 października 1938 r. roszczenie do świadczeń ubezpieczenia pensyjnego."

5. W miejsce artykułu 27 wstępują następujące postanowienia:

„Artykuł 27.

(1) Okresy składkowe, przebyte w polskim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, będą uwzględniane do okresu wyczekiwania i zachowania ekspektatywy w niemieckim ubezpieczeniu pracowników umysłowych jak okresy składkowe niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa. Okresy składkowe, przebyte w niemieckim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, będą uwzględniane do okresu wyczekiwania i zachowania ekspektatyw polskiego ubezpieczenia pracowników umysłowych jak okresy składkowe polskiego ubezpieczenia pracowników umysłowych.

(2) Okresy składkowe, przebyte w polskim ubezpieczeniu pracowników umysłowych, będą uwzględniane do okresu wyczekiwania i zachowania ekspektatywy niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, jak okresy składkowe niemieckiego ubezpieczenia pracowników umysłowych. Okresy składkowe, przebyte w niemieckim ubezpieczeniu pracowników umysłowych, będą uwzględniane do okresu wyczekiwania i zachowania ekspektatywy w polskim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa jak okresy składkowe polskiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa.

(3) Uwzględnianie okresów składkowych do zachowania ekspektatywy odnosi się także do odzycia ekspektatywy.

(4) Artykuł 19 ust. 2 i 3 mają odpowiednie zastosowanie.

(5) Przy obliczaniu świadczeń udzielać się będzie z każdego poszczególnego działu ubezpieczenia obydwu Państw, w których spełnione zostały warunki do uzyskania świadczeń, tej części kwoty podstawowej, która odpowiada stosunkowi okresów składkowych, przebytych w tym dziale ubezpieczenia, do łącznej ilości okresów składkowych, przebytych w ubezpieczeniu inwalidzkim i ubezpieczeniu pracowników umysłowych obu Państw. To samo ma zastosowanie do dodatku państwowego i dodatku na dzieci; za kwotę podstawową uważa się również dziesięcioprocentową kwotę indywidualną polskiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa.

(6) Niemieckie instytucje ubezpieczeniowe będą uwzględniały do okresu wyczekiwania, utrzymania ekspektatyw i przy obliczaniu świadczeń okresy składkowe, przebyte w polskim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa i w ubezpieczeniu pracowników umysłowych według ich kalendarzowego czasu trwania, bez względu na to, w jakim wymiarze uwzględnia się je na podstawie prawa polskiego przy ustalaniu świadczeń.

(7) Jeżeli niemieckie lub polskie ubezpieczenie pracowników umysłowych albo też obydwa razem udzielają tylko części kwoty podstawowej, to kwoty skrótu, wymienione w § 1544 g zdanie 3 niemieckiej Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy, będą uwzględniane tylko w takiej części, jaka odpowiada sumie ułamków kwot podstawowych z ubezpieczenia pracowników umysłowych.

(8) Jeżeli ubezpieczony, który był ubezpieczony w obydwu Państwach, przeszedł przed 1 stycznia 1928 r. z polskiego ubezpieczenia inwalidzkiego do polskiego ubezpieczenia pracowników umysłowych lub odwrotnie, to przy udzielaniu świadczeń z polskiego ubezpieczenia społecznego przyjmować się będzie, że podlega on przepisom, które normują przejście po 1 stycznia 1928 r. z jednego działu ubezpieczenia do drugiego.

(9) Jeżeli zajdzie nowy wypadek ubezpieczeniowy, to należy obliczyć świadczenia na nowo.

Artykuł 27 a.

Postanowienia artykułu 27, odnoszące się do niemieckiego ubezpieczenia pracowników umysłowych, stosują się odpowiednio do brackiego ubezpieczenia pensyjnego pracowników umysłowych, o ile świadczenia tego działu ubezpieczenia nie przekraczają świadczeń nie-

mieckiego ubezpieczenia pracowników umysłowych.

Artykuł 27 b.

Jeżeli zostały opłacone składki w niemieckim brackim ubezpieczeniu pensyjnym pracowników umysłowych i w polskim brackim ubezpieczeniu pensyjnym robotników, stosuje się odpowiednio do świadczeń z tych działów ubezpieczenia artykuł 26 ust. 1 do 7. Stosuje się to jednakże do świadczeń niemieckiego brackiego ubezpieczenia pensyjnego pracowników umysłowych tylko tak długo, dopóki nie należy udzielić również świadczenia z ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub ubezpieczenia pracowników umysłowych. W tym przypadku należy obliczyć świadczenia brackiego ubezpieczenia pensyjnego pracowników umysłowych, ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub ubezpieczenia pracowników umysłowych na podstawie artykułów 27 i 27a.

Artykuł 27 c.

(1) Przy zbiegu renty pensyjnego ubezpieczenia brackiego robotników jednego Państwa z rentą ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa Państwa drugiego stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 6a.

(2) Przy stosowaniu niemieckich przepisów o skracaniu części składkowej renty pensyjnego ubezpieczenia brackiego (kwota podstawowa, kwota wzrostu, dodatek na dzieci) ze względu na odpowiednią część składkową renty ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa stawia się na równi odpowiednią część składkową renty polskiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa z odpowiednią częścią składkową renty niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa. Przy tym można skrócić część składkową renty niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia brackiego robotników jedynie do wysokości odpowiedniej części składkowej polskiej renty inwalidzkiej. Jeżeli udziela się świadczeń ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa obu Państw, zlicza się odpowiednie części składkowe świadczeń ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa do dokonania skrótu renty niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia brackiego robotników.

(3) Przy stosowaniu polskich przepisów o skracaniu części składkowej świadczenia pensyjnego ubezpieczenia brackiego ze względu na świadczenia ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa stawia się na równi niemiecką rentę inwalidzką z rentą polską. Przy tym można skrócić wysługę pensji polskiego ubezpieczenia brackiego jedynie o kwotę renty wypłacaną z niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa. Jeżeli udziela się świadczeń z ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa obu Państw, zlicza się je dla dokonania skrótu polskiej renty brackiej.

(4) Jeżeli udziela się renty częściowej z niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia brackiego robotników, uwzględnia się dla skrótu stałych części składkowych renty niemieckiego ubezpieczenia brackiego tylko tę część odpólnych części składkowych rent niemieckiego i polskiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, która odpowiada stosunkowi okresu składkowego, przebytego w niemieckim pensyjnym ubezpieczeniu brackim robotników, do łącznej ilości okresów składkowych, przebytych w polskim i niemieckim ubezpieczeniu pensyjnym robotników. Dla dokonania skrótu niemieckich kwot wzrostu zlicza się kwoty wzrostu polskiego i niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa; jednakże można skrócić kwoty wzrostu niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia brackiego na podstawie § 1544 h Ordynacji Ubezpieczeniowej Rzeszy tylko do tej części maksymalnej kwoty, która odpowiada stosunkowi okresów składkowych niemieckiego pensyjnego ubezpieczenia robotników do łącznej ilości okresów składkowych polskiego i niemieckiego ubezpieczenia pensyjnego robotników.

(5) Jeżeli udziela się polskiej częściowej renty brackiej, można skrócić jej wysługę jedynie do wysokości łącznej kwoty rent płaconych z ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa obu Państw.

(6) Przy zbiegu świadczeń pensyjnego ubezpieczenia robotników jednego Państwa ze świadczeniami ubezpieczenia pracowników umysłowych Państwa drugiego stawia się na równi przy stosowaniu przepisów ubezpieczenia brackiego o skracaniu świadczenia ubezpieczenia pracowników umysłowych jednego Państwa ze świadczeniami ubezpieczenia pracowników umysłowych Państwa drugiego.

Artykuł 27 d.

Jeżeli w jednym dziale ubezpieczenia jednego lub drugiego Państwa nie przebyto więcej jak 26 tygodni składkowych (6 miesięcy składkowych), uwzględnia się je tylko do okresu wyczekiwania i utrzymania ekspektatywy, lecz nie do wymiaru świadczeń.

Artykuł 27 e.

Artykuły 19 ust. 4 a, 23 ust. 1 a i 26 a obowiązują.

Artykuł 27 f.

(1) Postanowienia artykułu 27, 27 a—e stosują się do wypadków ubezpieczeniowych, które zaszły po 1 września 1933 r. W stosunku do roszczeń z tytułu tych wypadków ubezpieczeniowych stosują się te postanowienia także

do okresów składkowych, przebytych przed tym terminem.

(2) Jeżeli wypadek ubezpieczeniowy zaszedł w jednym dziale ubezpieczenia jednego Państwa przed 1 września 1933 r., a w innym dziale ubezpieczenia jednego lub drugiego Państwa dopiero po 31 sierpnia 1933 r., stosuje się do roszczeń z wszystkich działów ubezpieczenia postanowienia artykułu 27 i 27 a—e. Jeżeli dotychczasowe świadczenie instytucji ubezpieczeniowej jest wyższe od sumy świadczeń, jakich ma się udzielić na podstawie powyższych postanowień, to różnicę ponosi ta instytucja ubezpieczeniowa.

Artykuł 27 g.

(1) Artykuł 27 f należy stosować także w sprawach zawisłych, a na wnioski również i w sprawach prawomocnie rozstrzygniętych. Prawomocność wcześniejszych orzeczeń nie stoi na przeszkodzie. Artykuł 48 ust. 5 należy stosować odpowiednio.

(2) Za czas przed dniem 1 stycznia 1937 r. nie będzie się udzielać świadczeń z ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa i z ubezpieczenia pracowników umysłowych na podstawie między państwowego ubezpieczenia przechodniego w rozumieniu rozdziału niniejszego. Jeżeli udzielono świadczeń przed tym terminem, mogą one być zaliczone na świadczenia, jakich należy udzielić za okres czasu od dnia 1 stycznia 1937 r. do dnia 1 października 1938 r.; odpawy mogą być zaliczone także na świadczenia przysługujące za czas późniejszy.

(3) Świadczeń pensyjnego ubezpieczenia brackiego robotników udzielać się będzie w przypadkach objętych artykułem 27 c najwcześniej od dnia 1 stycznia 1934 r. To samo obowiązuje — odmiennie od postanowień ustępu 2 — w odniesieniu do świadczeń przysługujących na podstawie artykułu 27 a i b z ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa lub z ubezpieczenia pracowników umysłowych albo z pensyjnego ubezpieczenia brackiego pracowników umysłowych, jeżeli zbiegają się one ze świadczeniami brackiego ubezpieczenia robotników."

6. Artykuł 30 ust. 3 otrzymuje brzmienie następujące:

„Jeżeli uiszczono zostały składki do instytucji ubezpieczeniowych obu Państw, właściwe są:

- a) dla roszczeń z tytułu niemieckiego ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa Landesversicherungsanstalt Schlesien, z wyjątkiem roszczeń do Reichsknappschaft,
- b) dla roszczeń do Reichsknappschaft — Ruhrknappschaft, jeśli składki zostały ostatnio opłacone w Niemczech do Ruhrknappschaft, poza tym Oberschlesische Knappschaft."

7. W części B po rozdziale VI wstawia się co następuje:

„VII. Wspólne postanowienia dla ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, ubezpieczenia pracowników umysłowych i pensyjnego ubezpieczenia brackiego jako też dla między państwowego ubezpieczenia przechodniego.

Artykuł 32 a.

(1) Okres czasu, za który ubezpieczony w polskim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, ubezpieczeniu pracowników umysłowych lub pensyjnym ubezpieczeniu brackim korzystał w Niemczech jako bezrobotny z zasiłków ubezpieczenia na wypadek braku pracy lub z pomocy kryzysowej, uważa się za okres zastępczy dla utrzymania ekspektatyw, nabytych w polskim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, ubezpieczeniu pracowników umysłowych lub pensyjnym ubezpieczeniu brackim. Również i okres czasu, za który pracownik umysłowy otrzymywał w Niemczech jako bezrobotny zasiłek z opieki publicznej, uważa się za okres zastępczy dla utrzymania ekspektatywy polskiego ubezpieczenia pracowników umysłowych.

(2) Okres czasu, za który ubezpieczony w niemieckim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, ubezpieczeniu pracowników umysłowych lub pensyjnym ubezpieczeniu brackim korzystał w Polsce jako bezrobotny z bieżących świadczeń gotówkowych lub rzeczowych ubezpieczenia na wypadek braku pracy pracowników umysłowych lub zabezpieczenia na wypadek bezrobocia robotników lub też — poza dwoma tymi działami ubezpieczenia — z Funduszu Pracy, uważa się za okres zastępczy dla utrzymania ekspektatyw nabytych w niemieckim ubezpieczeniu na wypadek inwalidztwa, ubezpieczeniu pracowników umysłowych lub pensyjnym ubezpieczeniu brackim.

(3) Wymieniony w ust. 1 okres otrzymywania pomocy powinien być udowodniony poświadczeniem, sporządzonym przez właściwy niemiecki urząd pracy. Wymieniony w ust. 2 okres otrzymywania pomocy powinien być udowodniony poświadczeniem sporządzonym przez właściwy organ polskiego Funduszu Pracy.

(4) Przy stosowaniu artykułu niniejszego uwzględniane będą tylko okresy otrzymywania pomocy przypadające za czas po 31 sierpnia 1933 r.

8. Do artykułu 38 ust. 1.

(1) Zastosowania artykułu 38 ust. 1 nie wyłącza okoliczność, że ekspektatywa na świadczenia ubezpieczenia na wypadek inwalidztwa, ubezpieczenia pracowników umysłowych lub pensyjnego ubezpieczenia brackiego jednego Państwa wygasła po przebyciu okresu

ubezpieczenia w dziale ubezpieczenia Państwa drugiego podczas pobytu w tym Państwie.

(2) Stosowaniu postanowień ustępu 1 nie stoi na przeszkodzie prawomocność wcześniejszych orzeczeń.

9. Do artykułu 48 ust. 2.

W artykule 48 ust. 2 wstawia się po słowach „okresy składkowe” następujące słowa: „jako też okresy wymienione w artykule 19 ust. 3.”

10. Wejście w życie:

Wchodzą w życie

- a) z ważnością od 1 września 1933 r.:
pkt 2 i 8,

- b) z ważnością od 1 stycznia 1938 r.:
pkt 7,

- c) z ważnością od 1 października 1938 r.:
pkt 1, 3, 4, 5, 6 i 9.

Berlin, dnia 9 sierpnia 1938 r.

Za Ministra Opieki Społecznej

Dyboski

Dyrektor Departamentu

Za Ministra Pracy Rzeszy

Hans Engel

Dyrektor Ministerialny